



شرح قانون مجازات اسلامی (دیات)

جلد پنجم

مؤلف

دکتر محمد مصدق

معاون عقوبات و امور مجلس قوه قضائیه
استاد دانشگاه



انتشارات مجل

www.majlis.ir

۷۹۲۹۸۷ - ۷۶۲۰

کتاب شامل حد و تعزیرات کیفری و دیات است

در این کتاب به تفصیل در مورد مجازات و دیات

سرشناسه	: مصدق، محمد، ۱۳۴۲-
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: شرح قانون مجازات اسلامی (کلیات-مجازات ها) / مؤلف محمد مصدق.
وضعیت ویراست	: ویراست ۴.
مشخصات نشر	: تهران: جنگل: جاودانه، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ج.
شابک	: ج ۱: 978-622-238-079-3 ج ۵: 978-622-238-170-7 ج ۶: 978-622-238-171-4
وضعیت فهرست‌نویسی	: فاوا (چاپ دوم)
یادداشت	: ویراست قبلی کتاب حاضر با عنوان «شرح قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با رویکرد کاربردی» در سال ۱۳۹۵ منتشر شده است.
یادداشت	: ج ۵ چاپ اول: ۱۳۹۹ (فبیا).
یادداشت	: چاپ دوم.
یادداشت	: ج ۵ دیات.
عنوان بکر	: شرح قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با رویکرد کاربردی.
موضوع	: حقوق جزا -- ایران
موضوع	: Criminal law -- Iran
موضوع	: حدود (فقه) -- ایران
موضوع	: Hadd punishment (Islamic law) -- Iran
رده‌بندی کنگر	: KMH۳۸
رده‌بندی دیویی	: ۳۵/۵۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۸۷۱ ۷۲

تشریف
جنگل

عنوان کتاب: شرح قانون مجازات اسلامی (دیات) / ج ۵ پنجم

مؤلف: محمد مصدق

ناشر: جنگل، جاودانه

ناظر فنی: رضا خسروان

نوبت و سال چاپ: اول - ۱۳۹۹

قطع و تیراژ: وزیری - ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۶۵،۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۸-۱۷۰-۷

تلفن سفارشات چاپ: ۰۲۱-۶۶۴۹۵۲۷۵

دفتر فروش تهران: ۰۲۱-۶۶۹۵۵۶۴۳ - ۰۲۱-۶۶۴۸۶۱۱۵

دفتر فروش اصفهان: ۰۳۱-۳۳۲۰۵۰۰۵ | دفتر فروش رشت: ۰۱۳-۳۳۲۶۵۱۱۳

www.jangal.com

تلفن تماس: ۰۹۱۲-۲۸۴۴۱۶۷

کلیه حقوق این اثر برای مؤلف محفوظ است.

پیش‌گفتار

قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۱ که پس از تصویب در مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای نگهبان و درج در روزنامه رسمی مورخ نهم خرداد همان سال، از بیست و دوم این ماه لازم‌الاجرا شد، پس از پنج سال اجرای آزمایشی، در نهم خرداد ۱۳۹۷ به قانون دائمی تبدیل گردید. از ویژگی‌های مهم این قانون، افزایش شمار مواد از چهارصد و نود و هفت ماده در قانون مجازات اسلامی سابق به هفتصد و بیست و هشت ماده است و مواد اضافه شده در بردارنده احکام جدیدی است که از نوآوری‌های این قانون محسوب می‌شود. از جمله این نوآوری‌ها، اختصاص فصول و مباحثی به سازکارهای نوینی است که در راستای اصلاح مجرم پیش‌بینی شده است. تعویق صدور حکم، نظام نیمه آزادی، مجازات‌های جایگزین حبس، تعزیرات، مجرمانه و سردستگی و پیش‌بینی موادی در باب ادله اثبات جرم از جمله نوآوری‌های قانون مجازات اسلامی جدید در باب کلیات و به اصطلاح حقوق کیفری عمومی است که در جلدهای اول و دوم کتاب «شرح قانون مجازات اسلامی با رویکرد کاربردی» به بحث گذاشته شد. جلد نخست از کتاب کلیات در بر دارنده شرح یکصد و بیست و یک ماده از کتاب اول قانون مجازات اسلامی (کلیات) شامل تعاریف، قلمرو اجرای قوانین، مجازات‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی و جهات سقوط مجازات‌ها است و کتاب دوم از این باب، متضمن چهار بخش آخر کتاب کلیات شامل جرایم، شرایط و موانع مسؤلیت کیفری، ادله اثبات در امور کیفری و متفرعات بحث است که برای نخستین بار در کتابی مستقل به عنوان جلد

دوم از کتاب کلیات به چاپ رسیده است. کتاب‌های سوم و چهارم قانون مجازات اسلامی شامل حدود و قصاص نیز از نوآوری‌های چشم‌گیری برخوردار است که از جمله می‌توان به درج مباحثی در بیان مواد عمومی هر کتاب، تفکیک افساد فی الارض از محاربه، تعریف بغی و جرم‌نگاری آن به‌طور خاص اشاره کرد.

کتاب پیش رو و جلد دیگر آن حسن ختام مجموعه شرح قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ است که کتاب چهارم از این قانون با موضوع «دیات» را به بحث گذاشته است. کتاب دیات از قانون جدید نیز همانند دیگر موضوعات، با تحولات قابل توجهی همراه است؛ به گونه‌ای که قریب به هشتاد ماده به شمار مواد این بخش از قانون اضافه شده بسیاری از خلاءهای موجود در قانون سابق که ابهاماتی را در رویه قضایی موجب شده بود، مرتفع ساخته است.

در نگارش کتاب حاضر که پنجمین مجلد از شرح قانون مجازات اسلامی است، به تاسی از جلد پیشین به آپدیت شدن ماده در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰ بیان شده و سپس درج نوآوری‌ها، رفع ابهام‌ها و تبیین مفاد ماده ذیل عنوان «نکات مرتبط» مورد توجه قرار گرفته و تعارض‌های احتمالی میان مفاد ماده با دیگر مواد قانونی و راهکارهای لازم در جهت رفع تعارض به ناسب بحث مطرح و ارائه شده است. در این راستا به رویه قضایی شامل آرای وحدت رویه و اصراری صادر شده از هیأت عمومی دیوانعالی کشور و نظریه‌های مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه استناد شده که این ترتیب نگارش، رویکرد کاربردی کتاب را بر وجهه ظاهری آن غلبه داده است. تجربه قضایی نویسنده که حدود سی سال در سمت‌های مختلف قضایی قلم زده است و همچنین سابقه آموزشی وی که هم‌زمان با تصدی امر قضاوت در تمام آموزش به قضات و کارآموزان قضایی حضور داشته است، موید قوت بینش کاربردی در نگارش کتاب است؛ چرا که قضات به عنوان اجراکننده قوانین واجد وجهه قضایی، نقش منحصر به فردی را در اشراف بر ابهامات ناشی از قانون در منصفه اجرا و تفسیر آن ایفا می‌کنند. این کتاب به واقع ماحصل تجربیات نویسنده در کار قضایی، تدریس در دانشگاه، کلاس‌های آموزش ضمن خدمت قضات و دوره های کارآموزی قضایی و حضور در جلسات بحث و بررسی قانون جدید مجازات اسلامی با حضور قضات است.

ویژگی دیگر این کتاب، طرح مباحث فقهی و روایی ذیل غالب مواد است. استناد به

منابع فقهی و روایی ذیل مواد قانونی مربوط، ناشی از آن است که دیه مجازات شرعی است و منبع تقریباً تمامی مواد ذیل این بحث، متون فقهی و در اکثریت قریب به اتفاق موارد، نظر مشهور فقهای امامیه است. سعی نویسنده بر آن بوده که پس از طرح نظرات ارائه شده از سوی فقهای متقدم، متاخر و معاصر، رویکرد قانون‌گذار در گزینش یکی از نظرات مطرح در فقه را بیان و در صورت اقتضا، آن را ارزیابی و داوری کند. بیشترین مطالب فقهی و روایی و نیز پرسش و پاسخ‌های مطرح شده در این کتاب از منابع مرکز تحقیقات فقهی و حقوقی قوه قضائیه استفاده شده است.

با امید به این که پنجمین مجلد از شرح قانون مجازات اسلامی (۱۳۹۲) همانند جلدهای دیگر آن که در مدت‌زمان کوتاهی بارها تجدید چاپ شده است، در دکتترین حقوقی مقبول افتد، ایامات موجود را راهگشا باشد. خداوند منان را شکرگذارم که مهلتی دیگر عطاء کرد تا بن‌اثر را به سرانجام رسانم. همچنین شایسته است قدردان عزیزان و سرورانی باشم که با مطالعه مجلات پیشین، مشوق اینجانب در تالیف کتاب دیات به عنوان آخرین جلد از کتاب شرح قانون مجازات اسلامی با رویکرد کاربردی» بوده‌اند.

در پایان لازم می‌دانم از همه اساتید و فرهیختگان جامعه حقوقی کشور که به نوعی در تدوین این کتاب مشوق من بوده‌اند به ویژه از همکاران قضایی جناب آقای دکتر فرخ‌زاد جهانی و نیز سرکار خانم دکتر لیلا سادات اسدی که در تدوین و تنظیم مطالب و نیز ویرایش علمی و ادبی، اینجانب را یاری نموده‌اند تشکر نمایم. همچنین از آقای حمید اسماعیل‌زاده کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی که مسئولیت امور اجرایی و مقابله متن را به عهده داشتند و نیز سرکار خانم الهام اسحاقی، دیار دادسرای عمومی و انقلاب البرز که در تدوین اولیه کتاب به اینجانب مساعدت نمودند تشکر می‌کنم.

با امید به مفید بودن مباحث کتاب برای جامعه حقوقی؛ به ویژه کادران قضایی، وکالت و دانشجویان رشته‌های حقوق و فقه و مبانی حقوق، منت‌دار همکاران قضایی، پیش‌کسوتان و استادان فرهیخته و دانشجویان عزیزی هستم که با ارائه نظرات ارزشمند خود، موجبات تحول فکر و اندیشه و رفع نواقص و کاستی‌های کتاب را در بازنگری‌های بعدی فراهم می‌آورند.